

BEZDZIETHOŚĆ Z WYBORU I JEJ ZWIĄZKI Z WYBRANYMI ZACHOWANIAM KONSUMPCYJNEGO STYLU ŹYCIA MIESZKAŃCÓW WSI I MIAST

CHILDLESSNESS BY CHOICE AND ITS RELATIONSHIP WITH SELECTED BEHAVIORS OF THE CONSUMER LIFESTYLE AMONG RURAL AND URBAN RESIDENTS

Rozprawy Społeczne, nr 1 (IX), 2015

Emilia Komorowska, Ewelina Kukawska

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
Terenowy Oddział PTH w Białej Podlaskiej

Komorowska E., Kukawska E. (2015), *Bezdziethość z wyboru i jej związki z wybranymi zachowaniami konsumpcyjnego stylu życia mieszkańców wsi i miast*. Rozprawy Społeczne, 1 (IX), s. 70-78

Streszczenie: Analiza badań CBOS z 2013 roku ukazuje, że szczęście rodzinne zajmuje pierwsze miejsce wśród wartości, jakimi Polacy kierują się w życiu. Deklaracje te jednak nie przekładają się na życie rodzinne. Celem pracy było ukazanie związków pomiędzy bezdziethością z wyboru, a zachowaniami konsumpcyjnego stylu życia wśród mieszkańców wsi i miast. Badania przeprowadzono wśród 120 studentów Budownictwa, Rolnictwa, Socjologii i Zdrowia Publicznego, wykorzystując metodę sondażu diagnostycznego w ramach której zastosowano autorski kwestionariusz ankiety. Wyniki autorek dotyczące aktualnie najważniejszej wartości w życiu respondentów są zbliżone do wyników badań wśród opinii społecznej. Zdecydowana większość ogółu respondentów widzi siebie w roli rodzica w wieku 26-30 lat, jednak znaczny odsetek studentów pojawienie się dziecka w ich życiu w obecnej chwili postrzega jako zagrożenie prokreacyjne. Opinia studentów pokrywa się z najczęstszą obecnie przyczyną bezdziethości z wyboru, czyli rodzicielstwem odraczanym.

Słowa kluczowe: bezdziethość, styl życia, konsumpcjonizm, studenci, wieś, miasto

Summary: The analysis of the CBOS (Public Opinion Research Centre) carried out in 2013 shows that family happiness ranks first among the values which the Poles consider as one guiding their lives. These declarations, however, do not translate into family life. The aim of this study was to show the relationships between the childlessness by choice and consumer lifestyle behaviors among residents of villages and cities. The study was conducted among 120 students of Civil Engineering, Agriculture, Sociology and Public Health, using the method of diagnostic survey in which the author of the study applied a questionnaire. The results obtained by the authors on the currently most important values in the respondents' lives are similar to the results of surveys of public opinion. The vast majority of the respondents see themselves in the role of a parent at the age of 26-30 years, but a significant proportion of students consider having a child in their life at the moment as a threat to fertility. The opinion of students coincides with the currently most common cause of childlessness by choice, or the so called delayed parenting.

Keywords: childlessness, lifestyle, consumptionism, students, village, city

Wstęp

Obszary wiejskie zajmują 93% powierzchni Polski, które zamieszkuje około dwóch piątych społeczeństwa. Polska wieś różni się od miasta, jednak od wielu lat podlega dynamicznym procesom zmieniającym jej tradycyjne oblicze. Zarówno w mieście jak i na wsi zmieniają się preferowane oraz realizowane modele życia rodzinnego (Hipsz 2013).

W literaturze rodzinnej i prokreacyjnej znajduje się stwierdzenia, że współczesna bezdziethość ma pod wieloma względami, zupełnie nowy charakter i warto zwrócić uwagę na to „dziwne zjawisko kulturowe” (Hymowitz 2008, s.569). Bezdziethość według definicji oznacza brak potomstwa, który

jest wynikiem podjęcia decyzji o bezdziethym stylu życia lub skutkiem zaburzeń zdrowia, które uniemożliwiają prokreację (Jarmołowska 2009). Wybór stylu życia przez kobietę lub małżonków bez dzieci bardzo często spowodowany jest możliwością realizowania się w życiu, w innych rolach niż rodzicielskie. Chęć inwestowania w siebie, w swoją edukację, karierę zawodową, oraz pomnażanie dóbr materialnych mogą równoważyć brak dziecka i wpływać na zadowolenie z małżeństwa (Skwarek 2006).

W wyniku ciągłego odczuwania nienasycenia dobrami materialnymi współczesny człowiek coraz bardziej zatapia się w kulturze konsumpcyjnej, która ukazuje wiele dróg i propozycji wyborów życiowych. Większość z nich wiedzie do całkowitego ugrzęźnięcia w „ruchomych piaskach” konsumpcjonizmu, część natomiast prowadzi do racjonalnego wykorzystania dóbr obecnie oferowanych (Trębicka 2010 s.69). Potrzebna jest jednak pewna doza krytycyzmu i podejścia z dystansem do zachowań

Adres do korespondencji: Emilia Komorowska, ul. Stacyjna 13/1, 21-500 Biała Podlaska, e-mail:komorowska.em@gmail.com, tel.: 514 004 811

konsumenckich, aby w podejmowanych wyborach przeważały racjonalne decyzje. We współczesnej rzeczywistości posiadanie dóbr wydaje się priorytetem i przeważa nad byciem, ale aby być należy także mieć, tego właśnie wymagają obecne czasy (Trębicka 2010). Jak stwierdziła Slany „dziecko jest bezużyteczne ekonomicznie, ale bezcenne emocjonalnie dla tych, którzy chcą je mieć” (Wacławik 2012, s.24).

Bezdzielnosc

Młodzi ludzie, zawierając związek małżeński, prawie zawsze myślą o tym, że zostaną rodzicami. Myślenie takie jest zgodne z jednym z celów małżeństwa, którym jest przekazanie życia dziecku (Skwarek 2006). Aktualnie pary zawierające związek małżeński coraz częściej rezygnują z powiększania rodziny i pozostają w parze małżeńskiej (Jarmołowska 2009). Takie rodziny charakteryzujące się brakiem dziecka w związku między kobietą a mężczyzną określane są jako bezdzietne (Jarmołowska 2009). Zamierzony brak dziecka, spowodowany świadomym wyborem lub wynikający z przyczyn niezamierzonych: medycznych lub pozamedycznych dotyczy około 30% rodzin w Polsce (Dąbrowska 2003). Coraz więcej par małżeńskich ma problemy z poczęciem dziecka, przez co nie mogą realizować się w roli rodziców. W początkowym etapie małżeństwa partnerzy, zajęci organizowaniem wspólnego życia nie przypuszczają nawet, że ich plany związane z posiadaniem dziecka mogą nie zostać zrealizowane. Kiedy więc mija rok, a potem kolejny i znów następne, małżonkowie osiągają w tym czasie stabilizację zawodową i materialną, a oczekiwanie na urodzenie dziecka okazuje się bezskuteczne, zaczynają rozpaczliwie szukać fachowej pomocy medycznej (Skwarek 2006). Wśród par małżeńskich, które nie miały własnych dzieci, ich brak może wynikać z przyczyn natury medycznej np. zmiany anatomiczne, zaburzenia fizjologiczne i hormonalne oraz uwarunkowań psychologicznych (Jarmołowska 2009). K. Slany zwraca uwagę na traumatyczne doświadczenia z dzieciństwa, jakimi mogłyby być rozwód rodziców, ich nadopiekuńczość lub poświęcenie się karierze zawodowej, odpowiedzialność za rodzeństwo, lęk przed ciążą i porodem. Według S. Bram u kobiet bezdzietnych z wyboru dzieci budzą niepewność i lęk przed odpowiedzialnością oraz ograniczają osiągnięcia. Mężczyźni uważają, że posiadanie dziecka zwiększa odpowiedzialność, koszty finansowe oraz lęk o małżeństwo (Skwarek 2006). Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) kwalifikuje bezdzietność jako chorobę, a przez fakt jej dużego zasięgu chorobę społeczną, która nazywana jest problemem ludzkości XXI wieku (Kaye 2009). Liczbę rodzin, które mają problemy natury biologicznej (małżeństwa bezpłodne), szacuje się jako ponad 20%, a dokładnie 1.200.000, natomiast liczba związków bezdzietnych z własnego wyboru sięga 6% (Dąbrowska 2003). Obserwuje się także

narastanie świadomej bezdzietności, zwłaszcza wśród małżeństw najmłodszych, jednak pod względem badawczym nie jest ono jeszcze wystarczająco rozpoznane (Dąbrowska 2003). Bezdzielnosc z wyboru to częsty efekt świadomej decyzji obojga lub jednego ze współmałżonków świadczący o preferowaniu kariery zawodowej nad posiadaniem rodziny (Fetlińska, 2008). Zdaniem części mężczyzn, posiadanie dziecka zwiększa odpowiedzialność, koszty finansowe, niepewność co do posiadanych zdolności rodzicielskich, lęk o małżeństwo (Jarmołowska 2009). Według niektórych źródeł kobiety traktują dziecko jako negatywny czynnik, który wywiera wpływ na styl życia, związek małżeński, możliwość odniesienia sukcesu (Jarmołowska 2009). Innymi czynnikami są obawy kobiet o utratę pracy, a także przed obniżeniem materialnego poziomu życia i złymi warunkami mieszkaniowymi (Fetlińska 2008). Za aktualną przyczynę spadku dzietności w Polsce uważana jest także współczesna, niekonsekwentna i niezdecydowana polityka prorodzinna, która nie sprzyja prokreacji. Państwo wycofując się z wszelkich świadczeń na rzecz rodziny, całą odpowiedzialność za jej utrzymanie przerzuciło na młodych rodziców, dla których taka sytuacja znacznie wykracza poza ich możliwości finansowe (Jarmołowska 2009). W dużym stopniu postęp cywilizacji zwiększył wiedzę i świadomość ludzi na temat płodności. Wykorzystywanie tej wiedzy umożliwia człowiekowi decydowanie o konsekwencjach procesu prokreacji, przez korzystanie z dostępnych środków antykoncepcyjnych oraz kontrolę urodzeń (Jarmołowska 2009). Decyzjom świadomej rezygnacji z płodności sprzyja medialne kształtowanie postaw i kreowanie sylwetki człowieka młodego, samodzielnego, niezależnego, dyspozycyjnego i nieobciążonego wychowywaniem dzieci oraz transformacja w kierunku rodziny nuklearnej, ponowoczesnej (Fetlińska 2008).

Konsumpcyjny styl życia

Na konsumpcyjny styl życia składają się przede wszystkim przeżycia związane z poszukiwaniem, pożądaniem, pragnieniem i nabywaniem dóbr konsumpcyjnych, czyli zaspokajaniem potrzeb i pragnień (Lis 2008). Konsumpcyjny styl życia staje się integralną częścią współczesnego społeczeństwa (Trębicka 2010). W coraz większym stopniu zmianom ulega hierarchia wartości, na pierwszy plan wysuwają się wartości samorealizacyjne lub hedonistyczne. Obecnie promuje się spontaniczność, ekscytację, nieskrępowanie, silne doznania i emocje, a także ważne staje się przeżycie wielkiej przygody (Więckiewicz 2010). Konsumpcja rozumiana współcześnie nie opiera się jedynie na sferze biologicznej, ale jest nią każdy wydatek pieniężny. Społeczeństwo XXI wieku określane jest jako konsumpcyjne czyli takie, w którym konsumpcja stała się zjawiskiem masowym, a nie tylko domeną bogatych, czy klasy średniej. Nienasylenie dobrami materialnymi

stało się powszechną normą, a „zjawisko tak rozumianej konsumpcji jest wszechobecne i bezlitośnie zalewa cały glob” (Trębicka 2010, s.65).

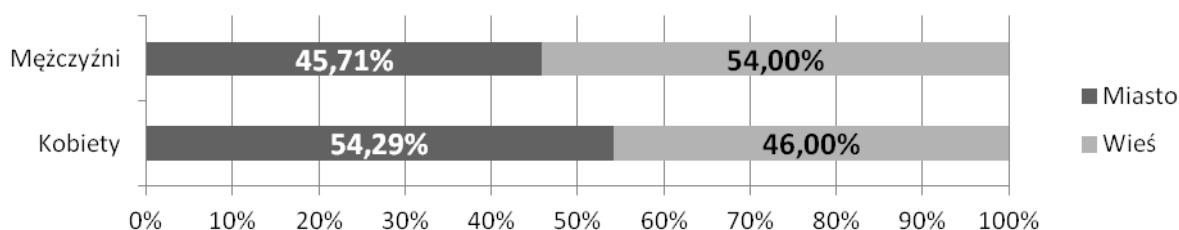
Wśród ludzi zauważa się wzrost rywalizacji o coraz większą liczbę posiadanych dóbr konsumpcyjnych. Niewystarczającym jest posiadanie samochodu, ale musi on być lepszy niż sąsiada, podobnie nie wystarczy wybudować dom, ale powinien on być bardziej okazały od innych. Urlop należy spędzać w miejscach bardziej atrakcyjnych, niż wybierane przez znajomych, należy także posiadać więcej droższych ubrań niż koledzy i koleżanki z pracy. Dostrzegany jest ciągły wzrost pomnażania posiadanych dóbr, czego konsekwencją staje się ciągłe nienasycenie wśród osób, które uważają je za priorytet (Więckiewicz 2010). Ze względu na obfitość dóbr konsumpcyjnych, które „kuszają” wzrasta społeczne nasilenie ich nabywania. Postawa konsumencka staje się współcześnie problematyczna ze względu na niepewną i nieprzewidywalną przyszłość oraz nielojalność i niedotrzymywanie zobowiązań przez ludzi. Można tę postawę zastąpić pojęciem pragnienia, a nawet pojęciem zachcianki, która nie jest niczym ograniczona. „W konsekwencji jednostki ludzkie mogą być kapryśne lub spontaniczne, najczęściej mające na celu przyjemność i błahostki” (Lis 2008, s.33).

„Współczesny człowiek określany jest jako *homo ludens*, czyli człowiek zabawy i rozrywki”, która łączona jest zazwyczaj z konsumpcjonizmem, polegającym

na czerpaniu korzyści z życia, wygodzie oraz przyjemnościach (Więckiewicz 2010, s.181). Efektem ubocznym konsumpcyjnego stylu życia jest infantylicyzacja, czyli dziecińnienie. „We współczesnym świecie konsumpcjonizmu wydaje się, że dzieciństwo może trwać całe życie, a świat jest wielkim wesołym miasteczkiem z ogromem coraz to nowszych atrakcji, które przeważnie wraz z biegiem czasu stają się płytkie, powierzchowne i wręcz działają w sposób regresywny na ludzką osobowość” (Trębicka 2010, s.67).

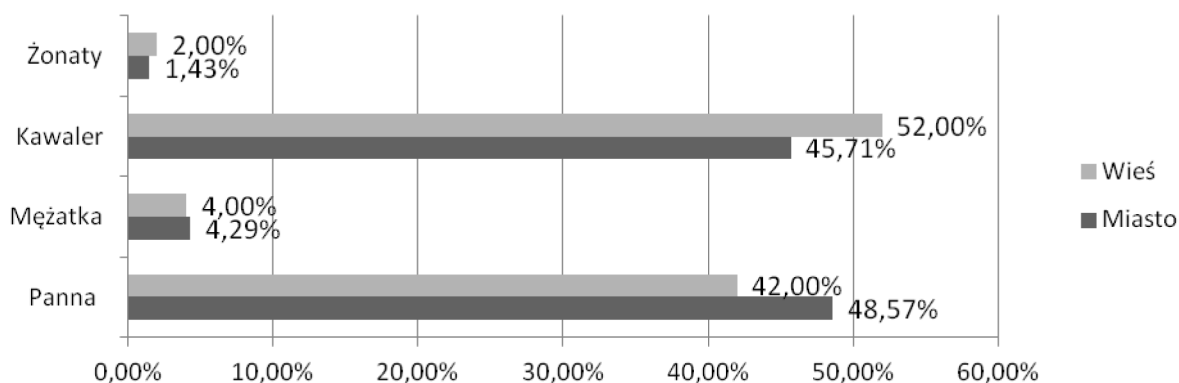
Głównym celem pracy jest ukazanie związków bezdzietności z wybranymi zachowaniami konsumpcyjnego stylu życia wśród mieszkańców wsi i miast. W ramach realizacji celu głównego postanowiono zrealizować następujące zadania badawcze:

1. Przedstawić przyczyny i rodzaje bezdzietności oraz zachowania charakteryzujące konsumpcyjny styl życia w literaturze.
2. Uwzględniając miejsce zamieszkania zaprezentować opinie badanych studentów na temat: chęci posiadania dzieci, roli jaką spełnia dziecko, zagrożeń prokreacyjnych i najbardziej korzystnego stanu cywilnego kobiety w ciąży.
3. Ukazać wartości, które studenci uważają jako aktualnie najważniejsze w życiu z uwzględnieniem podziału badanych na mieszkańców wsi i miast.

Rycina 1. Płeć i miejsce zamieszkania ankietowanych

Źródło: badania własne

Rycina 2. Stan cywilny respondentów

Źródło: badania własne

Materiał i metody

Badania metodą sondażu diagnostycznego przeprowadzono wśród studentów Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Badaniami objęto 120 studentów studiów licencjackich kierunków Budownictwo (45 osób), Rolnictwo (19 osób), Socjologia (16 osób) oraz studiów magisterskich kierunku Zdrowie Publiczne (40 osób). Większość respondentów stanowili mieszkańcy miasta (58,33%). Badanych kobiet zamieszkujących miasto było 54,29%, natomiast zamieszkujących wieś 46,0%. Mężczyźni w mieście stanowili 45,71%, a na wsi 54,00% (ryc. 1.). Wśród badanych studentów 4,17% kobiet było mężatkami, a 1,67% mężczyzn było żonatych. Badane osoby były w wieku od 22 do 39 lat (ryc. 2.)

W pracy posłużono się autorskim kwestionariuszem ankiety w celu uzyskania opinii na takie tematy jak: chęć posiadania dzieci, rola jaką spełnia dziecko, odczuwane zagrożenia prokreacyjne, najbardziej korzystny stan cywilny dla kobiety spodziewającej się dziecka oraz na temat wartości, które studenci uważają jako aktualnie najważniejsze w życiu. Autorki

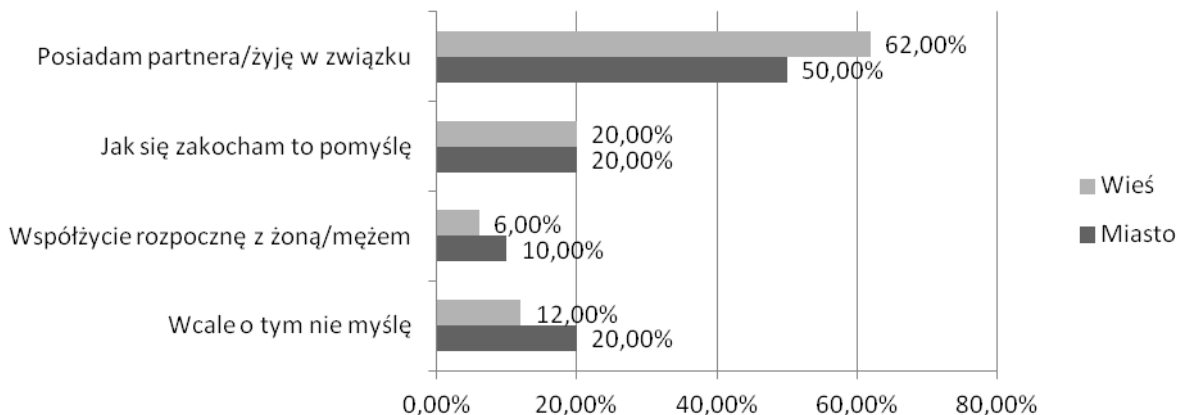
dokonały podziału badanych ze względu na miejsce zamieszkania w celu dokładnej analizy i weryfikacji różnicowania opinii respondentów.

Badania przeprowadzono osobiście w marcu 2014 roku. Uzyskany materiał badawczy poddano obliczeniom matematyczno-statystycznym, a na podstawie otrzymanych wartości procentowych sporządzono rycinę.

Wyniki badań

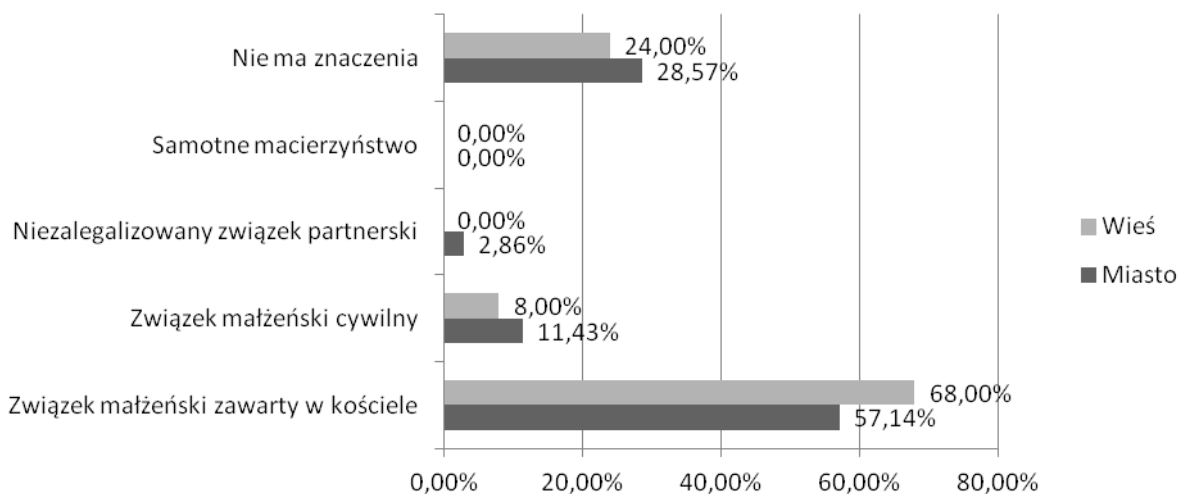
Analiza badań ukazuje, że większość badanych zarówno w mieście (50%) jak i na wsi (62%) posiada partnera lub żyje w związku (ryc. 3.).

Kolejne dane zaprezentowane na rycinie 4 ukazują przekonania studentów o najbardziej korzystnym stanie cywilnym dla kobiety w ciąży, będącym przejawem określonego stylu życia. Większość respondentów wsi (68,00%) i miast (57,14%) uznała, że najlepszą sytuacją dla kobiety w ciąży jest sakramentalny związek małżeński zawarty w Kościele. Do stanu cywilnego kobiety w ciąży, nie przywiązuje znaczenia 28,57% mieszkańców miasta i co czwarty mieszkaniec wsi (24,00%).

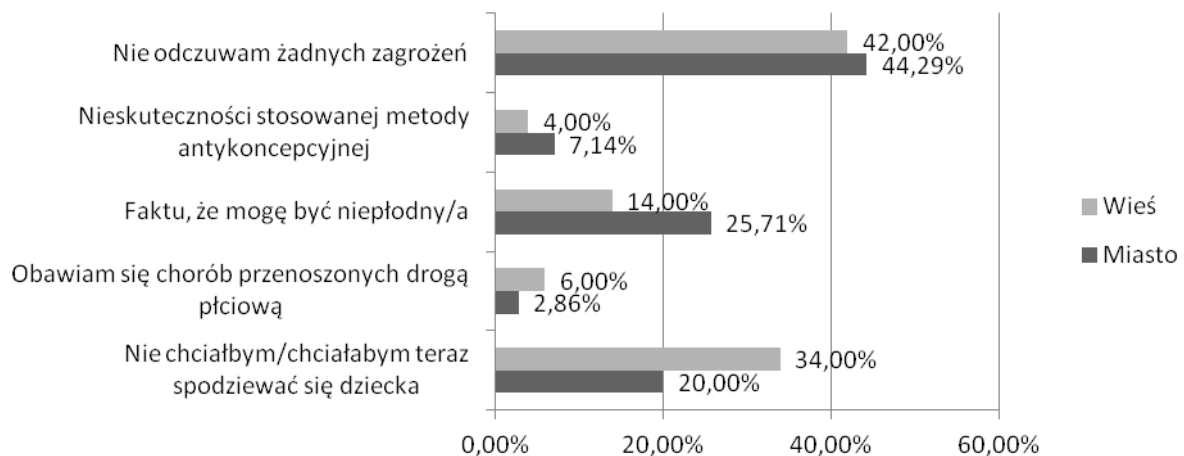
Rycina 3. Zdanie badanych na temat własnej inicjacji seksualnej

Źródło: badania własne

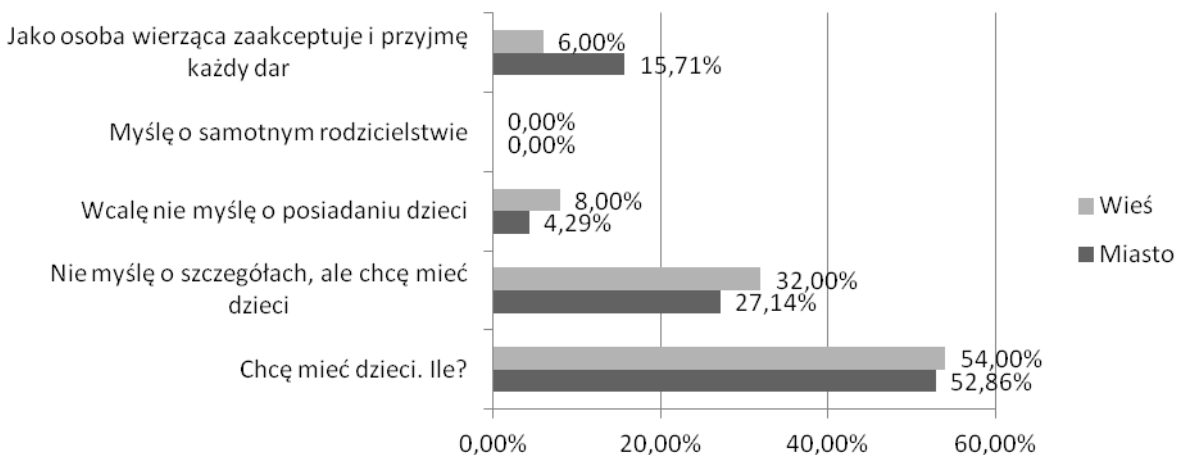

Rycina 4. Korzystny stan cywilny dla kobiety spodziewającej się dziecka w opinii respondentów

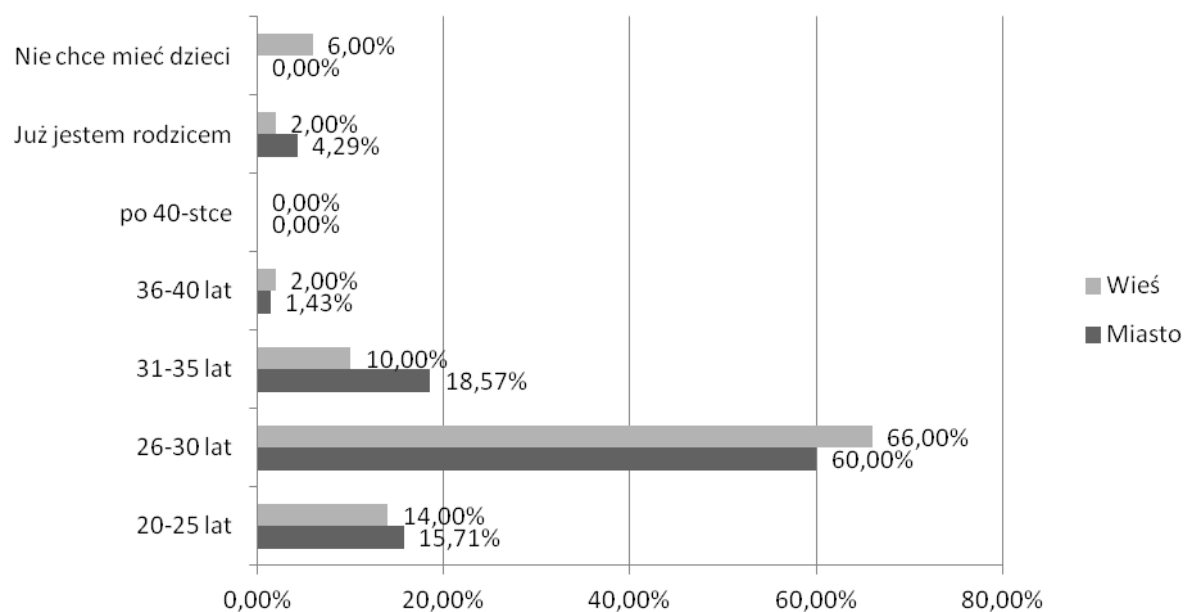
Źródło: badania własne

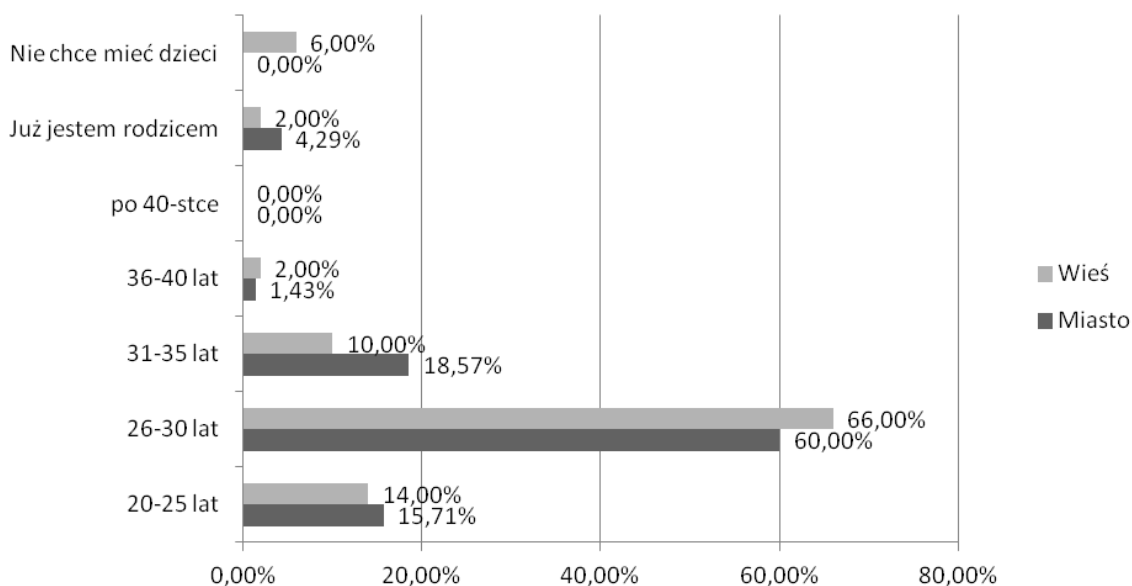
Rycina 5. Odczuwane zagrożenia w związku z własną płodnością
Źródło: badania własne

Rycina 6. Opinia badanych na temat posiadania własnych dzieci
Źródło: badania własne

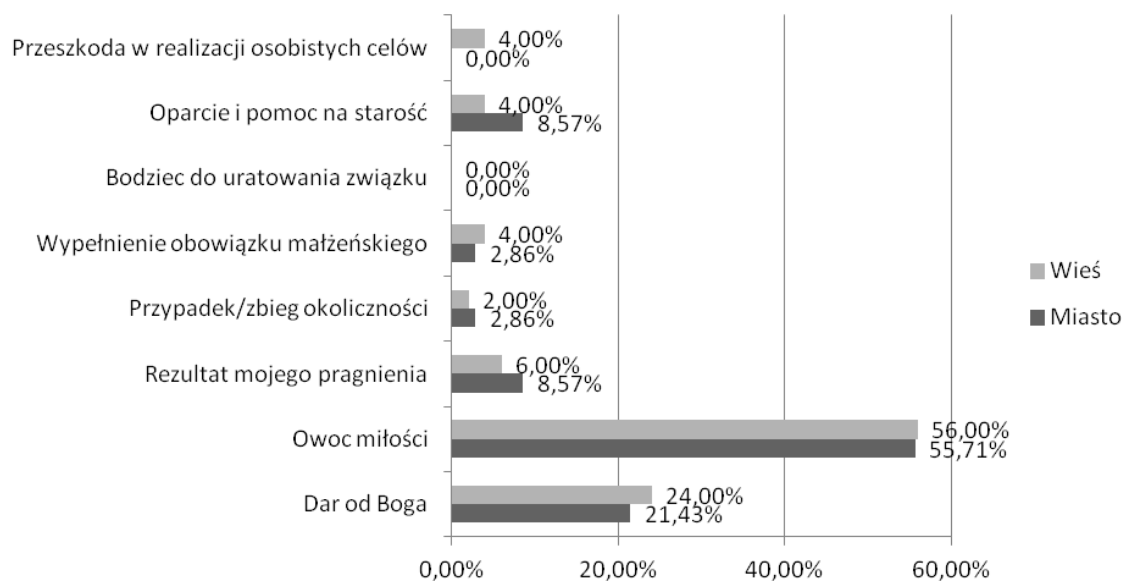

Rycina 7. Opinia badanych studentów na temat ilości/liczby posiadania własnych dzieci
Źródło: badania własne

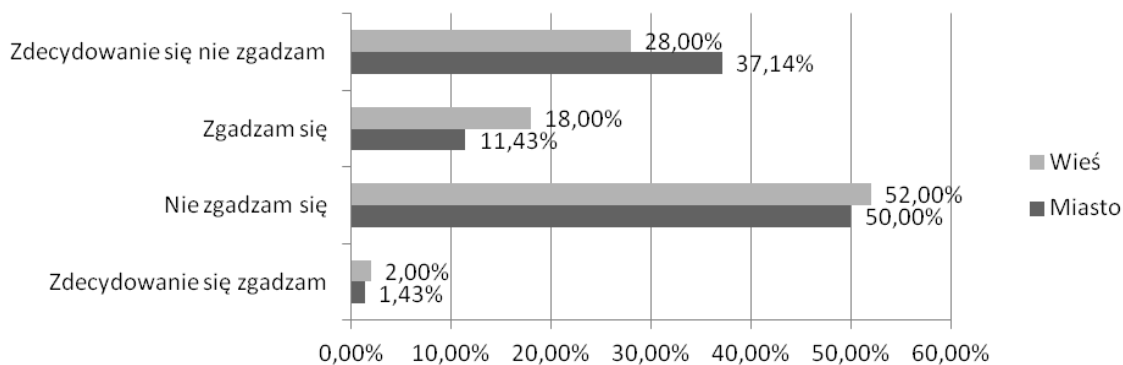
Rycina 8. Preferowany czas na zostanie rodzicem w opinii badanych

Źródło: badania własne

Rycina 9. Opinia badanych studentów na temat roli dziecka w rodzinie

Źródło: badania własne

Rycina 10. Zdanie ankietowanych dotyczące stwierdzenia, że dzieci odbierają satysfakcję z życia lub są ograniczeniem

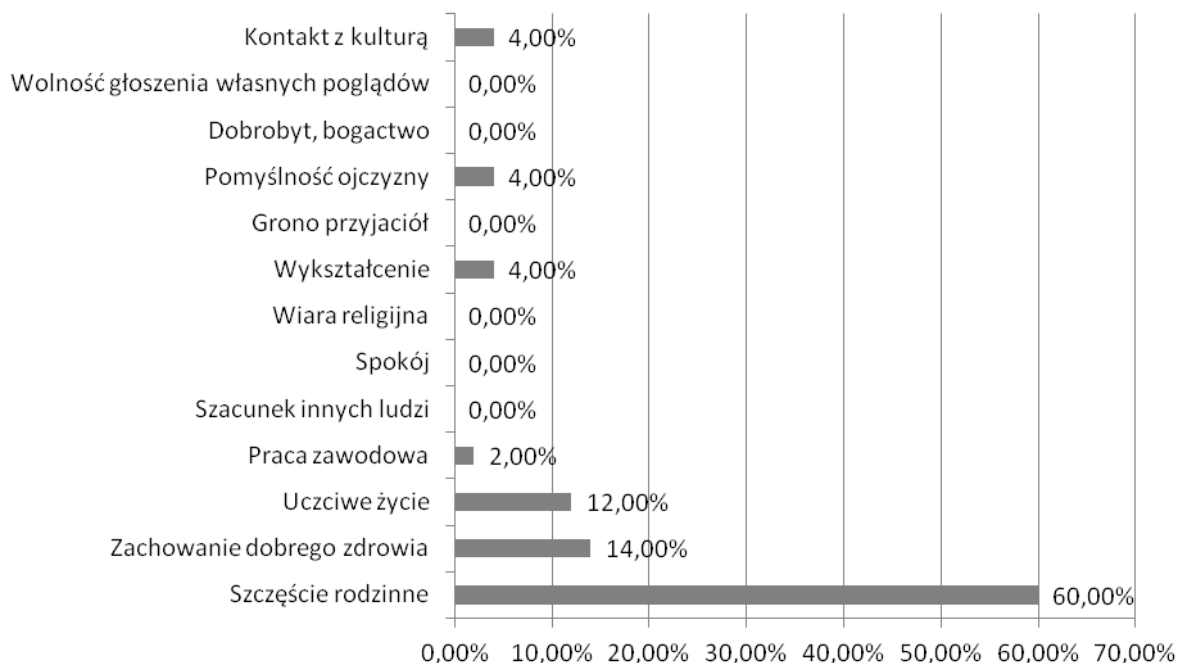
Źródło: badania własne

Na rycinie 5 ukazano opinię badanych dotyczącą własnej płodności. Większość badanych nie odczuwa żadnych zagrożeń w związku z własną płodnością, ale duży odsetek jako zagrożenie postrzega przyjsię na świat dziecka w obecnej chwili ich życia (mieszkańcy wsi – 34,00%, mieszkańcy miasta – 20,00%). Inne zagrożenie to bycie niepłodnym (mieszkańcy wsi – 14,00%, mieszkańcy miasta – 25,71%).

Uzyskane wyniki badań ukazują, że większość badanych wyraża chęć posiadania dzieci (ryc.6.) i najczęściej wskazywaną liczbą jest dwoje (ryc.7.).

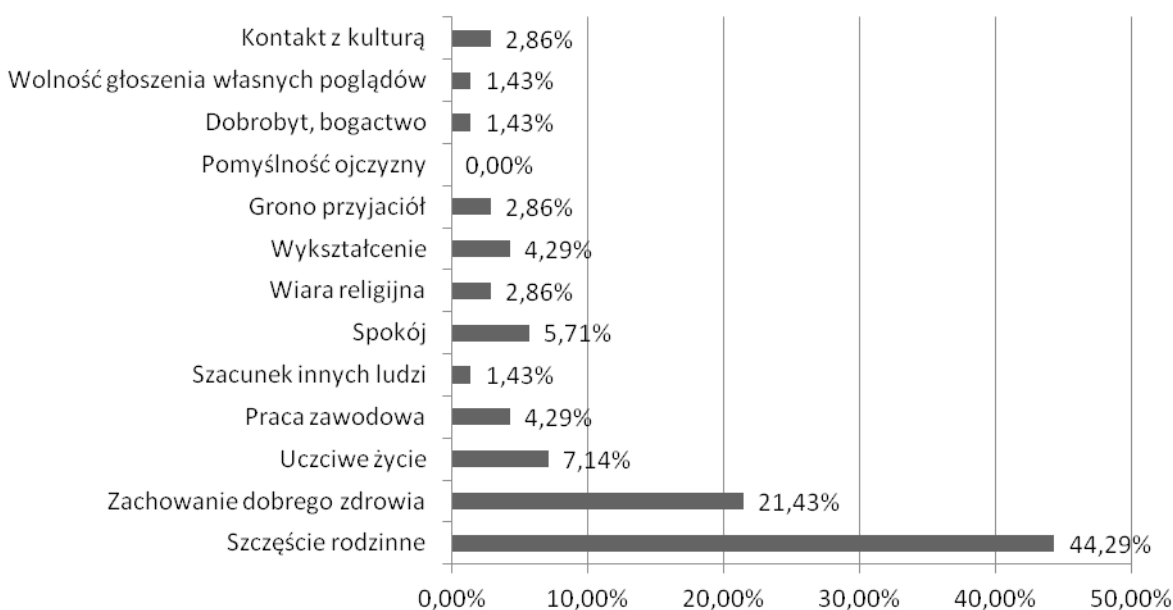
Najbardziej preferowanym czasem na zostanie rodzicem zdaniem badanych studentów to przedział wiekowy 26-30 lat (mieszkańcy wsi – 66,00%, mieszkańcy miasta – 60,00%) (ryc. 8.).

Największy odsetek respondentów uważa, że dziecko jest owocem miłości (mieszkańcy wsi –

Rycina 11. Najważniejsze w życiu wartości w opinii respondentów zamieszkujących wieś

Źródło: badania własne

Rycina 12. Najważniejsze w życiu wartości w opinii respondentów zamieszkujących wieś

Źródło: badania własne

56,00%, mieszkańcy miasta - 55,71 %) i darem od Boga (mieszkańcy wsi - 24,00%, mieszkańcy miasta - 21,43 %) (ryc. 9.).

Ze stwierdzeniem, że dzieci odbierają satysfakcję z życia lub są ograniczeniem nie zgadza się 52% badanych mieszkańców wsi i 50% mieszkańców miasta. (ryc. 10.).

Dla przeważającej części mieszkańców wsi najważniejszą wartością jest szczęście rodzinne (60%), zachowanie dobrego zdrowia (14%) i uczciwe życie (12%) (ryc. 11.).

Większy odsetek mieszkańców miasta podobnie jak mieszkańcy wsi za najważniejszą wartość uważa szczęście rodzinne (44,29%), zachowanie dobrego zdrowia (21,43%) i uczciwe życie (7,41%) (ryc. 12.).

Choć hierarchie wartości mieszkańców wsi i miast są zbliżone, na obszarach miejskich więcej osób ceni sobie spokój (5,71%), pracę zawodową (4,29%) i wykształcenie (4,29%), natomiast na obszarach wiejskich więcej osób ceni sobie takie wartości jak wykształcenie (4%), pomyślność ojczyzny (4%) i kontakt z kulturą (4%) (ryc. 11., ryc. 12.).

Dyskusja

Bezdzietność jako styl życia zdaniem Waćławik (2012) jest konsekwencją głębokich zmian społeczno-kulturowych prowadzących do powstania społeczeństwa ponowoczesnego. Według autorki badacze tego fenomenu (Alvin Toffler, Francis Fukuyama, Manuel Castells, Antony Giddens, Zygmunt Bauman) wskazują na następujące czynniki prowadzące do takiej przemiany: zmiana charakteru pracy w gospodarce opartej na wiedzy, kontrola urodzeń, silny nacisk na indywidualizację oraz akceptacja nowych modeli funkcjonowania rodziny. Utrzymującą się od wielu lat bezdzietność jako styl życia pozbawiony trudu, odpowiedzialności i prorodzinności oraz zjawisko odroczonego rodzicielstwa potwierdza wiele wyników badań. W Polsce i innych krajach Unii Europejskiej nieco wzrosły w porównaniu z rokiem 2004-wskaźniki płodności kobiet (w UE z 1,5 w 2004 r. do 1,59 w 2009 r., w Polsce z 1,23 do 1,4 w grupie kobiet powyżej 25 roku życia), co wskazuje na realizowanie odroczonego planu prokreacyjnego. Badani studenci będący w przedziale wieku 20-28 lat obecne pojawienie się dziecka w ich życiu postrzegają jako największe zagrożenie prokreacyjne. Wyniki raportów ukazują, że w latach 2004-2008 zaobserwowano stopniowy wzrost skłonności do zawierania małżeństw, jednak w roku 2009 współczynnik ten uległ obniżeniu (w Polsce od 2004 do 2008 r. wzrósł do wartości 6,8, w 2009 r. spadł do 6,6, w UE w tymże roku miał wartość 4,51, wyższy był tylko na Cyprze-7,91). Dane Eurostatu potwierdzają tendencję spadkową w zawieraniu małżeństw (Sytuacja Demograficzna Polski. Raport 2008-2009, 2010-2011. Rządowa Rada Ludnościowa), (Dane Eurostatu), (Rządowa Rada Ludnościowa (2013). Zdaniem badanych studentów sakramentalny związek małżeński to najlepsza sytuacja dla kobiety mającej

urodzić dziecko. Zjawisko odroczonego urodzenia występuje od wielu już lat w USA, Kanadzie, Australii, Wielkiej Brytanii i Niemczech, a konkubinaty jest coraz częściej alternatywą dla małżeństwa (Agrillo, Nelini 2008). Wśród badanych, tylko 7,1% zaleca kohabitację.

Według danych statystycznych Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) ponad połowa ankietowanych (55%) za najodpowiedniejszy dla siebie model rodziny uznaje małżeństwo z dziećmi. Na pytanie dotyczące preferowanej i rzeczywistej liczby dzieci bezdzietność wybiera jedynie 3,0%. Największa grupa respondentów (49%) deklaruje, że chciałaby mieć dwoje dzieci, a jedna czwarta troje (26%). Zdecydowanie mniejsza grupa chciałaby mieć jedno dziecko (7%). Badani wyrażający chęć posiadania rodziny wielodzietnej, złożonej z czworga dzieci stanowią 6,0% lub jeszcze większej ich liczby 4,0%. Liczbę posiadanych dzieci pozostawiłoby losowi 3%, a 2% nie potrafi jednoznacznie określić swojego zdania (Boguszewski 2013). Wśród studentów z Białej Podlaskiej co trzeci (37,0%) chciałby mieć córkę i syna, obecnie o posiadaniu dzieci nie myśli zaledwie 8,0% respondentów. Preferowana liczba potomstwa w znacznym stopniu odbiega od faktycznie posiadanej. Z badań wynika, że ¼ dorosłych Polaków (27,0%) nie ma dzieci, jedna piąta (20,0%) ma jedno dziecko, prawie jedna trzecia dwoje (31,0%), a co ósmy troje (13,0%). Jedynie w przypadku rodzin wielodzietnych statystyki dotyczące preferencji odpowiadają rzeczywistości, czworo dzieci ma 6,0% ankietowanych, a pięcioro ponad 4,0% (Boguszewski 2013). Przytoczone wyniki popierają stwierdzenie Waćławik, że nastąpiło przejście od modelu rodziny „dziecko z rodzicami” na rzecz modelu „rodzice z dzieckiem” (Waćławik 2012, s.25).

Wnioski

Współczesna literatura ukazuje nowy rodzaj bezdzietności z wyboru, intencjonalnej, kulturowej, będącej stylem życia. Dotychczas znana była przede wszystkim bezdzietność kwalifikowana przez WHO jako choroba, wynikająca z przyczyn biomedycznych. W obliczu globalnego konsumpcjonizmu dzisiejsze modele rodziny są bardzo zróżnicowane. Obecnie człowiek szukając szczęścia i potwierdzenia własnej wartości inwestuje w dobra materialne, które powodują ciągłe nienasycenie, przez co odczuwany jest brak satysfakcji z życia. Wśród zachowań konsumpcyjnego stylu życia można wyróżnić: zmianę hierarchii wartości, której podstawą jest egoizm i indywidualizm, brak odpowiedzialności za innych, kierowanie się spontanicznością, czerpanie radości z ekscytacji, silnych doznań i emocji, wybór wygody i przyjemności, wzrost rywalizacji o ilość oraz jakość posiadanych dóbr, infantylizację oraz kult młodości, ciała i urody. Reasumując powyższe rozważania należy sformułować następujące wnioski końcowe:

Najważniejsze przyczyny bezdzietności wskazane przez autorów w literaturze to grupa zachowań typowych dla konsumpcyjnego stylu życia, do których należą studiowanie kolejnych fakultetów, chęć kontynuowania edukacji, robienie kariery, pomnażania dóbr materialnych i wygodne życie. Szczególnym rodzajem bezdzietności jest bezdzietność z wyboru, nazywana w literaturze intencjonalną, kulturową będącą rezygnacją z rodzicielstwa zarówno przez samotne kobiety jak i małżonków.

Większość studentów zamieszkujących wieś (92%) i miasto (95,71%) widzi siebie w roli rodzica będąc w wieku 26-30 lat, natomiast 34% mieszkańców wsi i 20% mieszkańców miasta pojawienie się dziecka obecnie w ich życiu postrzega jako zagrożenie prokreacyjne.

Największy odsetek respondentów zarówno wsi jak i miasta uważa, że dziecko jest owocem miłości, a sakramentalny związek małżeński według większości badanych jest najkorzystniejszym stanem cywilnym dla kobiety w ciąży.

Hierarchie wartości mieszkańców wsi i miast są zbliżone, najważniejsze według nich to szczęście rodzinne, zachowanie dobrego zdrowia i uczciwe życie.

Literatura:

- Agrillo C., Nelini C. (2008), *Childfree by Choice: A Review*, Academic journal article from *Journal of Cultural Geography*, Vol. 25, No. 3, <https://www.questia.com/library/journal/1G1-190939793/childfree-by-choice-a-review> (Dostęp: 20-08-2013).
- Boguszewski R. (2013), *Rodzina – jej współczesne znaczenie i rozumienie*. W: Komunikat z Badań, BS/33/2013, Centrum Badań Opinii Społecznej, Warszawa, <http://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (Dostęp: 24-07-2013).
- Castells M. (2008), *Społeczeństwo w sieci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Dąbrowska Z. (2003), *Małżeństwo jako wartość*, *Małżeństwo i Rodzina*, nr 1(5) Rok II Styczeń-Luty-Marzec, <http://www.malzenstwoirodzina.republika.pl/mir5.html#studium> (Dostęp: 06-07-2013).
- Fetlińska J. (2008), *Bezdzielnosc w Polsce*, W: T. Mazan i in. (red.), *Rodzina wiosną dla Europy i świata*, Fundacja „Pomoc rodzinie”, Łomianki, s. 565-567.
- Giddens A. (2006), *Przemiany intymności: seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Hipsz N. (2013), *Wieś polska – postawy, Styl życia* W: Komunikat z Badań, BS/117/2013, Centrum Badań Opinii Społecznej, Warszawa, <http://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (Dostęp: 24-07-2013).
- Hymowitz K. (2008), *Bezdzielnosc nieplanowana i bezdzietność z wyboru*. W: T. Mazan i in. (red.), *Rodzina wiosną dla Europy i świata*, Fundacja „Pomoc rodzinie”, Łomianki, s. 568-578.
- Jarmołowska A. (2009), *Psychologiczna problematyka bezdzietności zamierzonej u żon i mężów*. W: T. Rostkowska (red.), *Psychologia rodziny, Małżeństwo wobec współczesnych wyzwań*. Wydawnictwo Dyfin SA, Warszawa, s. 183-194.
- Kaye P. (2009), *Płodność, niepłodność, bezpłodność*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa.
- Lis S. (2008), *Pojęcie konsumpcji w socjologii i ekonomii*, W: D. Markowski, P. Setlak (red.), *Społeczeństwo konsumpcyjne, uwarunkowania społeczne i kulturowe*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Tarnobrzeg, s. 27-34.
- Rządowa Rada Ludnościowa (2013), *Założenia Polityki Ludnościowej Polski 2013*. Projekt. Warszawa, s.14-50.
- Skwarek B. (2006), *Wpływ adopcji dziecka na jakość związku małżeńskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s.32-40.
- Sytuacja Demograficzna Polski*. Raport 2008-2009, 2010-2011. Rządowa Rada Ludnościowa Warszawa.
- Trębicka M. (2010), *Człowiek współczesny jako członek społeczeństwa konsumpcyjnego*, W: M. Nowak, B. Wołoskiuk (red.), *Skuteczność profilaktyki i resocjalizacja – utopie a rzeczywistość*, Wydawnictwo Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska, s. 65-69.
- Wacławik S. (2012), *W stronę społeczeństwa bez dzieci – przyczyny celowej bezdzietności*, *PALIMPSEST Czasopismo Socjologiczne*, nr 2, s. 22-38.
- Więckiewicz B. (2010), *Konsumpcjonizm jako nowy styl życia współczesnego społeczeństwa polskiego*. W: Daszykowska (red.), *Przemiany wartości i stylów życia w ponowoczesnych*, Wydawnictwo Akademickie ŻAK, Warszawa, s.178-186.

Strony internetowe:

- Dane statystyczne GUS
- www.stat.gov.pl/gus/5840_13370_PLK_HTML.htm, (Dostęp: 18-06-2013)
- Dane Eurostatu, Data Explorer
- www.eurostat.europa.eu/nuie (Dostęp: 10-08-2013)